

B.K. BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
A CBSE DAY-CUM-BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL

PRE MID-TERM EXAMINATION (2026-27)

SANSKRIT (119) SET-1

Class : X

Date : 22.07.2026

Admission No.:

Duration: 1 Hrs

Max. Marks: 25

Roll No.:

सामान्यनिर्देशाः

1. उत्तरलेखनात् पूर्व प्रश्नस्य क्रमाङ्कः अवश्यं लेखनीयः ।
2. प्रश्नस्य क्रमाङ्कः प्रश्नपत्रानुसारम् एव लेखनीयः ।
3. सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लेखनीयानि ।
4. प्रश्नानां निर्देशाः ध्यानेन अवश्यं पठनीयाः ।

खण्डः 'क' (अनुप्रयुक्त व्याकरणम्)

प्रश्न 01. मञ्जूषायां दत्तैः उचितैः अव्ययपदैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा वाक्यानि लिखत - (1×4=4 अङ्काः)

1. अहं त्वाम् _____ नमामि।
2. पुस्तकेभ्यः _____।
3. वृथा कलहं _____ कुरु।
4. अहं _____ गृहं गन्तुमिच्छामि।

मञ्जूषा — सम्प्रति, भूयोभूयः, नमः, मा

प्रश्न 02. अयोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदेषु प्रकृति-प्रत्ययान् संयोज्य विभज्य वा लिखत - (1×4=4)

(i) श्रीकृष्णः अति ज्ञान + मतुप् आसीत् ।

(क) ज्ञाने	(ख) ज्ञानी	(ग) ज्ञानीम्	(घ) ज्ञानवान्
------------	------------	--------------	---------------

(ii) पर्यावरणस्य (महत् + त्व) ----- सर्वे जानन्ति ।

(क) महत्त्वः	(ख) महत्त्वो	(ग) महत्त्वं	(घ) महत्त्वाः
--------------	--------------	--------------	---------------

(iii) प्रकृतेः ----- (सुन्दर + तल्) रमणीया ।

(क) सुन्दरतां	(ख) सुन्दरतल	(ग) सुन्दरतः	(घ) सुन्दरता
---------------	--------------	--------------	--------------

(iv) (दिन + ठक्) ----- कार्याणि समयेन पालनीयानि ।

(क) दिनठक्	(ख) दिनक	(ग) दैनिक	(घ) दिनमान्।
------------	----------	-----------	--------------

खण्डः 'ख' (लेखन कौशलम्)

प्रश्न 03. मञ्जूषातः उचितानि पदानि चित्वा संवादं पूरयत . - (½×10=5)

सुखदा – सखि! किं जानासि, अद्य कः उत्सवः अस्ति?

नमिता – अद्य (1) ----- अस्ति।

सुखदा – तदा तु अद्य वयं (2) ----- वस्त्राणि धारयिष्यामः।

नमिता – मम माता अपि नवीनां (3) ----- धारयिष्यति।

सुखदा – अहं पित्रा सह हट्टं (4) ----- क्रीडनकानि मिष्टान्नं च क्रेष्यामि।

नमिता – त्वं मिष्टान्नं क्रीत्वा किं करिष्यसि?

सुखदा – वयं मिष्टान्नं परिवाराय (5) ----- दास्यामः।

नमिता – किं मित्रेभ्यः किञ्चिदपि न दास्यसि?

सुखदा – किमर्थं न? वयं मित्रेभ्यः अपि मिष्टान्नं (6) ----- ।

नमिता – रात्रौ वयं सर्वे बालकाः मित्राणि च मिलित्वा (7) ----- चालयिष्यामः।

सुखदा – अहं तु विस्फोटकपदार्थानां (8) ----- करिष्यामि।

नमिता – किमर्थम्?

सुखदा – यत् तेषां (9) ----- ध्वनिना च प्रदूषणं प्रसरति।

नमिता – समीचीनं कथितम्। अहं रात्रौ (10) ----- तु करिष्यामि, परं विस्फोटकपदार्थान् न चालयिष्यामि।

मञ्जूषा

धूपेण, बान्धवेभ्यः, बहिष्कारम्, दीपावली, नवीनानि, शाटिकाम्, वितरिष्यामः, लक्ष्मीपूजनम्, गत्वा, विस्फोटकपदार्थान्

खण्डः 'ग' (पठित-अवबोधनम्)

प्रश्न 04. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि उत्तरपुस्तिकायां लिखत-

तस्य वचनम् अश्रद्धेयम् मत्वा मदोद्धताः कपयः प्रहस्य अवदन् - "भो! किमिदम् उच्यते? न वयम् स्वर्गसमानोपभोगान् विहाय अटव्यां क्षार-तिक्त-कषाय-कटु रुक्षफलानि भक्षयिष्यामः।" तत् श्रुत्वा साश्रुनयनो यूथपतिः सगद्गदम् उक्तवान्- "रसनास्वादलुब्धाः यूयम् अस्य सुखस्य कुपरिणामं न जानीथ। अहं तु वनम् गच्छामि।"

1. एकपदेन उत्तरत -

(1/2X2=1)

(i) यूथपतेः वचनम् कीदृशं मत्वा कपयः अहसन् ?

(ii) साश्रुनयनः कः सगद्गदम् उक्तवान् ?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत(केवलं प्रश्नद्वयम्)

(1X2=2)

(i) मदोद्धताः कपयः किम् अवदन्?

(ii) साश्रुनयनो यूथपतिः सगद्गदम् किम् अवदत् ?

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(1X2=2)

(i) 'सुखस्य' इति विशेष्य पदस्य विशेषणपदम् अनुच्छेदे किम् अस्ति ?

(ii) 'त्यक्त्वा' इति अर्थे किम् पदम् अत्र गद्यांशे प्रयुक्तम् ?

अथवा

(i) 'रुक्षफलानि भक्षयिष्यामः' इति वाक्ये कर्तृपदस्य क्रियापदं किम् अस्ति ?

(ii) 'दुःखस्य' इति पदस्य विपर्ययपदम् अत्र गद्यांशे किं प्रयुक्तम् ?

प्रश्न 05. रेखाङ्कितपदानां प्रसङ्गानुसारं शुद्धम् अर्थं लिखत -

(1X4=4)

(i) चंचलं हि मनः कृष्ण ! प्रमाथि बलवद्दृढम् ।

(क) मथनशीलम् (ख) चिन्तनशीलम्

(ग) गुणवत्

(घ) अन्यः

(ii) मेषः महानसं प्रविश्य यत्पश्यति तत् भक्षयति ।

(क) हयशाला

(ख) मन्दिरम्

(ग) पाकशाला

(घ) विद्यालयः

(iii) क्रोधात् सम्मोहः भवति।

(क) व्याकुलता

(ख) निर्धनता

(ग) सङ्गः

(घ) उद्विग्नता

(iv) सपदि उपायः क्रियताम्।

(क) पर्याप्तं

(ख) चतुर्थांशम्

(ग) पादपः

(घ) झटिति

प्रश्न 06 कोष्ठके प्रदत्तं समयं दृष्ट्वा स्वदिनचर्या वर्णय -

(1X3=3)

(1) अहम् (5.15) ----- वादने संस्कृतं अध्ययनं करोमि ।

(2) मध्याह्ने (12.45) ----- वादने विज्ञानं पठामि ।

(3) शायं (5.30) ----- वादने क्रीडामि।

===== इत्यलम् =====